

Akademie věd České republiky

LXII. zasedání Akademického sněmu Akademie věd České republiky

Praha 12. prosince 2023

Bod programu: **3**

ZPRÁVA O ČINNOSTI AKADEMICKÉ RADY AV ČR ZA OBDOBÍ OD LXI. ZASEDÁNÍ AKADEMICKÉHO SNĚMU AV ČR

I. PLNĚNÍ USNESENÍ AKADEMICKÉHO SNĚMU	1
II. KONCEPČNÍ A VĚDECKO-ORGANIZAČNÍ OTÁZKY	1
ZASTOUPENÍ AV ČR v ORGÁNECH VAVAI	3
SPOLUPRÁCE S EXTERNÍMI SUBJEKTY.....	3
VĚDECKÁ RADA AV ČR.....	4
HODNOCENÍ VÝZKUMNÉ ČINNOSTI PRACOVIŠŤ AV ČR.....	5
STRATEGIE AV21	5
TRANSFER ZNALOSTÍ A TECHNOLOGIÍ	5
INTERNÍ PŘEDPISY AKADEMICKÉ RADY	6
MEZIRESORTNÍ PŘIPOMÍNKOVÁ ŘÍZENÍ (MPŘ)	6
POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ DLE ZÁKONA 106/1999 Sb.	8
III. OCEŇOVÁNÍ A PODPORA EXCELENCE.....	9
CENY A MEDAILE	9
PODPORA EXCELENCE	9
IV. MEZINÁRODNÍ VĚDECKÁ SPOLUPRÁCE AV ČR A JEJÍ ZAPOJOVÁNÍ DO EVROPSKÉHO VÝZKUMNÉHO PROSTORU	10
BILATERÁLNÍ A MULTILATERÁLNÍ SPOLUPRÁCE	10
EVROPSKÝ VÝZKUMNÝ PROSTOR	12
ČLENSTVÍ V MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH	12
V. MEDIÁLNÍ, POPULARIZAČNÍ A VZDĚLÁVACÍ ČINNOST	13
AKTIVITY AV ČR	13
ZAMĚŘENO NA VÝZKUM: MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE JEDNOTLIVÝCH PRACOVIŠŤ AV ČR	14
EXPERTNÍ STANOVISKA AVEX	15
KRÁTKÁ VIDEA PRO NOVINÁŘE I NA SÍTĚ AV ČR	16
DALŠÍ MEDIÁLNÍ AKTIVITY – PERIODIKA A PODCAST AKADEMIE VĚD.....	16
VELETRH VĚDY	17
TÝDEN AKADEMIE VĚD ČR.....	17
VĚDA FOTOGENICKÁ.....	17
VÝSTAVY V GALERII VĚDA A UMĚNÍ	17
OTEVŘENÁ VĚDA – STUDENTSKÉ VĚDECKÉ STÁŽE	18
JEDU VĚDU.....	18
WICHTERLEHO KEMP.....	18
VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY PRO PEDAGOGY	19
AUDIOVIZUÁLNÍ TVORBA AKADEMIE VĚD ČR.....	19
VI. FINANČNÍ, ORGANIZAČNÍ A KONTROLNÍ ČINNOST V AV ČR	20
FINANČNÍ ZÁLEŽITOSTI	20
ORGÁNY PRACOVIŠŤ AV ČR	20
POMOCNÉ ORGÁNY AKADEMICKÉ RADY	21
ORGANIZAČNÍ ZÁLEŽITOSTI	24
KONTROLNÍ ČINNOST	24
PŘÍLOHA 1	26
CENY AV ČR	26
ČESTNÉ MEDAILE, PAMĚTNÍ MEDAILE AV ČR A ČESTNÉ OBOROVÉ MEDAILE.....	27
PŘÍLOHA 2	28
AKADEMICKÁ PRÉMIE – PRAEMIUM ACADEMIAE	28
PRÉMIE OTTO WICHTERLEHO	28
PRÉMIE LUMINA QUARUNTUR	29

Přehled činnosti Akademické rady Akademie věd České republiky (dále jen Akademická rada) uvedený v této zprávě zahrnuje aktivity a materiály projednávané na zasedáních Akademické rady a jejího předsednictva v období **od dubna 2023 do poloviny listopadu 2023**. Akademická rada se v uvedeném období a složení sešla osmkrát včetně jednoho mimořádného zasedání, stejně jako její předsednictvo.

Pracoviště Akademie věd České republiky (dále jen AV ČR) byla o jednáních a usneseních Akademické rady v souladu s čl. 5 odst. 3 a) Stanov AV ČR informována prostřednictvím usnesení zveřejňovaných [na webu AV ČR](#).

I. Plnění usnesení Akademického sněmu

K plnění usnesení LXI. zasedání Akademického sněmu byla učiněna následující opatření:

Bod III – Předsedkyně AV ČR zaslala v bezprostřední návaznosti na LXI. zasedání Akademického sněmu předsedovi vlády ČR Petru Fialovi a ministryni pro vědu, výzkum a inovace Heleně Langšádlové dopis, v němž je seznámila s usnesením Akademického sněmu z 18. dubna 2023. Současně požádala v souladu s Programovým prohlášením vlády ČR o podporu návrhu výdajů státního rozpočtu na oblast VaVal na léta 2024–2026 podle návrhu Rady pro výzkum, vývoj a inovace ze dne 31. března 2023. Následně se 22. srpna 2023 v této záležitosti spolu s místopředsdou AV ČR Martinem Bilejem setkala s ministrem financí Zbyňkem Stanjurou. V průběhu jednání vyjádřila zásadní nesouhlas s návrhem Ministerstva financí ČR, ve kterém bylo pro kapitolu AV ČR uvedeno 6 566 mil. Kč na rok 2024 a 7 298 mil. Kč na roky 2025 a 2026. Zdůraznila, že by navržený meziroční pokles výdajů pro AV ČR o téměř 10 % a stagnující rozpočet na roky 2025–2026 spolu s vysokými cenami energií a vysokou mírou inflace v důsledku znamenaly významné omezení činnosti pracovišť AV ČR. Po náročných jednáních se všemi zainteresovanými subjekty se podařilo vyjednat návrh navýšení rozpočtu AV ČR proti letošnímu roku zhruba o půl miliardy korun na 7 642 mil. Kč v roce 2024 a ve stejné výši i ve střednědobém výhledu na roky 2025–2026. V dalších rozpočtových jednáních na léta 2025–2027 bude vedení AV ČR usilovat, aby konečná podoba rozpočtu stimulovala další rozvoj vědy a výzkumu na pracovištích AV ČR.

II. Konceptní a vědecko-organizační otázky

Významnou agendou, která provázela Akademickou radu v uplynulém období, byly informace o přípravě zákona nahrazujícího zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, a o novelizaci zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích. Akademická rada opakovaně doporučila, aby se oba zákony realizovaly cestou standardního vládního návrhu.

V souvislosti s přípravou **zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích**, navštívila ministryně pro vědu, výzkum a inovace H. Langšádlová v srpnu 2023 zasedání předsednictva Akademické rady, na kterém měli účastníci příležitost diskutovat o připomínkách AV ČR k tomuto zákonu a o jejich možném vypořádání. AV ČR vznesla zásadní připomínky k problematice změny zřizovatele veřejné výzkumných institucí, jejichž zřizovatelem je AV ČR, a jejich rušení, sloučení, splynutí či rozdělení ve smyslu, aby byly tyto kroky vždy podmíněny souhlasem Rady instituce. Dále AV ČR žádala, aby byla v zákoně doplněna informační povinnost výzkumných pracovníků, aby se navýšily prostředky, které lze převést do fondu účelově určených

prostředků, a aby bylo možno bezúplatně převádět majetek veřejně výzkumných institucí na ostatní veřejně výzkumné instituce či organizační složku státu dle přesně stanovených podmínek. Zákon vláda schválila v rámci konsolidačního balíčku v září 2023 s tím, že většina připomínek AV ČR byla akceptována.

Ve věci rekodifikace zákona č. 130/2002 Sb. se AV ČR návrhem nového zákona intenzivně zabývá a zašle připomínky v řádném termínu.

Akademická rada se v meziresortním připomínkovém řízení vymezi i vůči materiálu „Pravidla **spolufinancování Evropského fondu** pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu plus, Fondu soudržnosti, Fondu pro spravedlivou transformaci, Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu, Azylového, migračního a integračního fondu, Fondu pro vnitřní bezpečnost a Nástroje pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky na programové období 2021–2027“, který nově předpokládá navýšení původního podílu spolufinancování pro různé příjemce v závislosti na jejich lokalizaci dle kategorií regionu, a to až na 50% spoluúčast v případě Prahy. E. Zažímalová zaslala premiérovi a dalším vybraným členům vlády vyjádření nesouhlasu s navrhovanou výší spolufinancování strukturálních a investičních fondů Evropské komise. Vláda svým usnesením č. 699/2023 schválila sjednocení minimální výše spolufinancování pro všechny regiony, a to na 10 % pro veřejné vysoké školy a výzkumné organizace.

V září 2023 se Akademická rada potýkala s nutností řešit **náhlé krácení rozpočtu AV ČR**, ke kterému došlo usnesením vlády č. 698/2023 ze dne 13. září 2023 a jehož cílem bylo posílit dávky důchodového pojištění v kapitole 313 – Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) v roce 2023. Na základě tohoto usnesení měly jednotlivé kapitoly převést do 30. září 2023 rozpočtové prostředky do kapitoly 313 – MPSV. U AV ČR se jednalo o částku cca 100 mil. Kč. Požadované finanční prostředky byly získány z rozpočtu na výzvu 02/2023 (PČP – Podpora činnosti pracovišť) s následnou kompenzací z prostředků vrácených Ústavem fyziky plazmatu AV ČR, který je nucen uskutečnit některé plánované platby na tokamak až v roce 2024. Akademická rada zároveň vyjádřila nesouhlas s uvedeným postupem dodatečného získávání prostředků do státního rozpočtu s vysvětlením dopadů na plánování čerpání rozpočtu AV ČR. Dopis by zaslán ministru financí Zbyňku Stanjurovi, premiérovi ČR Petru Fialovi, ministryni pro vědu, výzkum a inovace Heleně Langšádlové a ministru práce a sociálních věcí Marianu Jurečkovi.

Akademická rada doporučila zapojení Střediska společných činností AV ČR do projektu **EOSC-CZ** v rámci OP JAK s cílem rozvoje a posilování výzkumných a inovačních kapacit a zavádění pokročilých technologií formou vybudování Národní repositářové platformy (NRP). Po ukončení financování z OP JAK bude třeba zajistit dlouhodobou udržitelnost.

K zásadnímu rozhodnutí došlo v oblasti **archivace elektronických dokumentů v prostředí AV ČR**. Dle stávající legislativy vyplývá pro AV ČR a její pracoviště, jako veřejnoprávní původce analogových a elektronických dokumentů, povinnost zajistit precizní a standardizovanou správu těchto dat v průběhu celého jejich životního cyklu. Harmonizace vytváření a správy elektronických dat spadá do gesce jednotlivých původců, tj. pracovišť a Kanceláře AV ČR; povinnost zajistit jejich archivaci v souladu se zákonem je dána AV ČR, která tuto úlohu deleguje na Masarykův ústav a Archiv AV ČR (MÚA). Digitální archivace v MÚA nenahrazuje oborové repositáře pro „živá“ výzkumná data, naopak zajišťuje trvalé uložení digitálních objektů pro širší a variabilnější okruh uživatelů, a musí proto volit technologicky odlišné a náročnější

řešení pro jejich uchovávání. Akademická rada dle doporučení pracovní skupiny schválila zřízení Digitálního archivu AV ČR (DIGAR) s odhadovanými celkovými náklady na vybudování v příštích čtyřech letech cca 64 mil. Kč, a to především z důvodu nezávislosti na dalších institucích, zjednodušení ukládání digitálních dokumentů a možnosti kontroly přístupu k uchovávaným datům třetími stranami.

V návaznosti na informace o **genderově podmíněném násilí** v prostředí VaVal včetně pracovišť AV ČR Akademická rada zřídila pracovní skupinu pro řešení této problematiky na úrovni AV ČR. Jejím úlohou je navrhnout v AV ČR systém, který umožní jejím zaměstnancům řešit uvedené problémy v případě nutnosti i mimo jejich pracoviště. Stanoveny jsou tři pilíře, kterým by se měl systém věnovat, a to možné ustavení tandemu ombudsmanů, vymezení řešených problémů obecně a ve vztahu k problémům řešeným v Etickém kodexu výzkumných pracovníků AV ČR a vzdělávání v dané oblasti.

Paralelně s tím se uskutečnil průzkum zájmu o způsob řešení tzv. **whistleblowingu** (tj. situace, kdy zaměstnanec či jiná osoba v organizaci upozorní na nepravosti v této instituci) s tím, že pracoviště projevila většinový zájem o centrální řešení. Agendu koordinuje Středisko společných činností AV ČR.

Zastoupení AV ČR v orgánech VaVal

Akademická rada úspěšně nominovala či podpořila kandidáty do Výzkumné rady Technologické agentury ČR (Pavel Baran za akademickou sféru a Jiří Reiss za podnikatelskou sféru), do Rady pro mezinárodní spolupráci ČR ve výzkumu, vývoji a inovacích při MŠMT (David Honys a Julie Smilnická), do Národního konventu o vzdělávání, který by měl být diskusní platformou pro otevřený dialog zástupců politické i odborné veřejnosti o návrzích změn ve školství (Jan Vondráček) a do Monitorovacího výboru Operačního programu Praha – pól růstu ČR (Ladislav Křišťoufek a jako jeho zástupkyně Adéla Gjuričová).

Na mezinárodní úrovni se stal členem mezinárodního poradního sboru Slovenské akademie věd Zdeněk Havlas.

J. Homola a I. Müllerová, zástupci AV ČR v **Radě pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI)**, průběžně referovali o jednáních tohoto orgánu. Mezi nejzásadnější témata pro AV ČR náležely informace o návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, experimentální vývoj a inovace na rok 2024 se střednědobým výhledem na léta 2025 a 2026 a dlouhodobým výhledem do roku 2030, úpravy materiálů Grantové agentury ČR (GA ČR), záležitosti týkající se Metodiky 2017+, ELI ERIC, operačních programů, transferu znalostí a technologií a strategie rovnosti žen a mužů. Dalšími tématy byly příprava materiálu Národní priority orientovaného výzkumu, příprava dalšího hodnocení výzkumných organizací a aktualizace Národního plánu obnovy.

L. Náhlík, člen Plánovací komise Operačního programu J. A. Komenský (**OP JAK**), průběžně informoval o výzvách, které by měly být vyhlášeny v tomto programu.

Spolupráce s externími subjekty

V rámci **spolupráce s vysokými školami** se konalo zasedání Rady pro spolupráci s vysokými školami AV ČR, kde se diskutovaly reforma financování doktorského studia, aktualizované změny v novelizovaném zákoně o vysokých školách (č. 111/1998 Sb.) a možnosti dalšího rozvoje spolupráce s vysokými školami, především v oblasti podpory doktorského studia. AV ČR následně opakovaně zaslala

připomínky k navrhované novele vysokoškolského zákona týkající se zastoupení osob v oborových radách a řešení výše doktorských stipendií – připomínky AV ČR v původně navrhované podobě zapracovány nebyly, neboť se dle vyjádření MŠMT týkají částí, které se již řeší buď v jiných dokumentech, nebo se plánuje celková systémová změna zákonné úpravy. V průběhu roku 2022 se na pracovištích AV ČR uskutečnil průzkum podmínek spolupráce s vysokými školami v oblasti doktorského studia, jehož výsledky byly zpracovány a následně prezentovány ředitelům pracovišť a Vědecké radě AV ČR.

Aktuálně se projednávají možnosti spolupráce s Univerzitou obrany. V rámci spolupráce s Jihočeskou univerzitou se připravuje návrh dohody o společné doktorské škole.

V oblasti **regionální spolupráce** se v červnu 2023 uskutečnilo každoroční setkání představitelů AV ČR se zástupci krajů. Cílem byla prezentace a zhodnocení výsledků některých společných projektů řešených v krajích v roce 2022. V září 2023 bylo uzavřeno Memorandum o spolupráci mezi AV ČR a městem Brnem, kterým se zrušila rámcová smlouva o spolupráci uzavřená mezi stranami v roce 2008. Připravuje se uzavření Memoranda o spolupráci mezi AV ČR, městem Turnovem a Libereckým krajem v souvislosti s výstavbou nové budovy Výzkumného centra speciální optiky a optoelektronických systémů TOPTec Ústavu fyziky plazmatu AV ČR.

Komise pro regionální spolupráci AV ČR v roce 2023 projednala celkem 21 návrhů projektů, z nichž 19 doporučila k podpoře.

Předsedkyně AV ČR ve sledovaném období udělila **pět záštít** akcím spojeným s vědou a výzkumem. Přehled udělených záštít se průběžně aktualizuje na webu v části [záštita předsedkyně AV ČR](#).

Vědecká rada AV ČR

Akademická rada byla pravidelně informována o činnosti Vědecké rady (VR). Od posledního zasedání Akademického sněmu se konala tři řádná zasedání VR, na kterých se projednával mimo jiné návrh zákona, kterým se mění zákon č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky, s cílem dosáhnout celostátního uznání vědeckého titulu „doktor věd“, dále návrh změny organizačního uspořádání mezi Geologickým ústavem AV ČR a Ústavem struktury a mechaniky hornin AV ČR, kdy VR jednoznačně doporučila zachovat výzkumný směr výzkumu fyzikálních vlastností hornin s jeho centralizací v Ústavu struktury a mechaniky hornin AV ČR. Diskutovaným tématem byl i postup přípravy hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR za období 2020–2024 za účasti J. Homoly, člena Akademické rady zodpovědného za tuto agendu, a Strategie transferu znalostí a technologií v AV ČR. V současnosti se připravuje novela Etického kodexu výzkumných pracovníků Akademie věd ČR.

VR projednala 13 předložených návrhů výzkumných programů Strategie AV21, z nichž čtyři doporučila k financování.

V souvislosti se schválenou novelou zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, diskutovala o tématu jmenování a odvolání ředitele veřejné výzkumné instituce v prostředí AV ČR. V této věci VR přijala usnesení, které doporučuje Akademické radě přijetí vnitřního předpisu AV ČR, v němž by bylo odvolání ředitele podmíněno souhlasem Akademické rady.

VR rozhodla o udělení vědeckého titulu „doktor věd“ osmi disertantům, z nichž sedm působí na pracovištích AV ČR a jeden na Univerzitě Karlově. Zvolila také nového člena Grémia pro vědecký titul, kterým se stal PhDr. Robert Šimůnek, Ph.D., DSc., z Historického ústavu AV ČR pro oborové komise Obecné a české dějiny a Klasická studia. Projednávala i návrhy na udělení medailí AV ČR z pracovišť AV ČR a sama předložila návrh na udělení čestné oborové medaile Gregora Johanna Mendela za zásluhy v biologických vědách Dr. P. Boireau z Animal Health Laboratory, Maisons-Alfort, ANSES, ve Francii.

V rámci cyklu Aktuální vědecké téma VR vyslechla prezentaci dr. M. Komma z Ústavu fyziky plazmatu AV ČR na téma Pubpeer.com jako nástroj pro monitoring potenciálně problematických publikací. K tomu následně přijala usnesení, ve kterém doporučuje Akademické radě AV ČR sjednat prostřednictvím Knihovny AV ČR monitoring, který poskytuje platforma Pubpeer.com.

Hodnocení výzkumné činnosti pracovišť AV ČR

Po ukončení hodnocení pracovišť AV ČR za roky 2015–2019 byly zahájeny přípravy hodnocení pracovišť za období 2020–2024. Akademické radě jsou průběžně předkládány podklady pro strategická rozhodnutí – na říjnovém zasedání byla schválena další doporučení Komise pro hodnocení pracovišť AV ČR, která se týkala vědeckého týmu, procesu I. fáze hodnocení a vícenásobných afiliací.

Strategie AV21

Na základě žádosti předsedkyně AV ČR byly Akademické radě předloženy výsledky šetření úspěšnosti výzkumných programů Strategie AV21 při grantové spolupráci. Dotazníkovou metodou se shromažďovala data o podaných projektech u národních i mezinárodních poskytovatelů a o zapojení do národních či mezinárodních sítí. Zohledňovala se taková spolupráce, která vznikla díky řešení výzkumného programu Strategie AV21, a požadovaly se údaje jak za běžící, tak již ukončené výzkumné programy. Sběr těchto dat se předpokládá i v budoucnosti, a to prostřednictvím ročních či závěrečných zpráv.

V polovině roku došlo k navázání užší spolupráce se Slovenskou akademií věd v rámci výzkumného programu č. 22 Společnost v pohybu a veřejné politiky. Společný výzkum se zaměří na problematiku imigrace a integrace ukrajinských uprchlíků.

Od září do poloviny října se podávaly návrhy na nové výzkumné programy. Ve stanoveném termínu bylo doručeno 13 návrhů, z nichž budou do konce roku 2023 vybrány tři s předpokládaným datem zahájení od 1. ledna 2024. Přehled všech výzkumných programů je k dispozici na webu [Strategie AV21](#).

Transfer znalostí a technologií

Akademická rada ve spolupráci s Centrem transferu technologií AV ČR (CeTTAV) připravila program pro podporu transferu znalostí a technologií (TZT) s názvem Program rozvoje aplikací a komercializace (PRAK). V souladu s nově schválenou směrnicí byl zřízen nový pomocný orgán Akademické rady AV ČR – Rada PRAK AV ČR.

Akademická rada AV ČR na návrh této rady schválila v roce 2023 zařazení 10 vybraných projektů do programu PRAK s tím, že jim byla přidělena finanční podpora v celkové výši 4 210 000 Kč, která by měla být vyčerpána do konce roku 2023.

CeTTAV zpracovalo i Plán činností na rok 2024 a předložilo navazující rozpočet a výhled financování na roky 2024 a 2025. I v těchto letech bude CeTTAV pokračovat a rozvíjet především následující aktivity TZZ – včasná identifikace a zhodnocování duševního vlastnictví AV ČR i aplikačního potenciálu, rozvoj znalostí a technologií AV ČR pro uplatnění v praxi, rozvoj a činnost profesionálního týmu transferu znalostí a technologií a provoz související infrastruktury a přenos znalostí a technologií také ze společenskovedních a humanitních oborů.

CeTTAV též připravilo doporučení pro vedení laboratorních deníků z pohledu ochrany duševního vlastnictví, o nichž byla po schválení v Akademické radě informována všechna pracoviště AV ČR.

Podrobné informace o TZZ jsou k dispozici na webu <https://techtransfer.cas.cz/>.

Interní předpisy Akademické rady

V uplynulém období byly nově schváleny, novelizovány a vydány tyto interní předpisy Akademické rady:

- Směrnice Akademické rady AV ČR o Programu rozvoje aplikací a komercializace AV ČR (PRAK) č. 6/2023 – týká se podpory TZZ (viz výše),
- Směrnice Akademické rady AV ČR č. 7/2023, kterou se zrušuje směrnice Akademické rady AV ČR č. 9/2018, o podpoře mezinárodních poradních sborů,
- Pravidla pro udělování vědeckého titulu „doktor věd“ v Akademii věd ČR – změny – novela aktualizuje podklady předkládané k žádosti.

V souvislosti se změnou dotačního řízení došlo k novelizaci následujících dokumentů:

- Směrnice Akademické rady AV ČR č. 8/2023, kterou se mění směrnice Akademické rady AV ČR č. 6/2019, o udělování Prémie Otto Wichterleho,
- Směrnice Akademické rady AV ČR č. 9/2023, kterou se mění směrnice Akademické rady AV ČR č. 10/2018, o Programu podpory perspektivních lidských zdrojů – postdoktorandů,
- Směrnice Akademické rady AV ČR č. 10/2023, o podpoře počítačových sítí AV ČR,
- Směrnice Akademické rady AV ČR č. 11/2023, o podpoře ekonomického informačního systému pro pracoviště AV ČR.

Dále byl připraven Metodický pokyn AV ČR pro získávání, využívání a vypořádání dotací ze státního rozpočtu ČR ve vědeckých společnostech.

Meziresortní připomínková řízení (MPŘ)

V období od března 2023 do října 2023 bylo v meziresortních připomínkových řízeních prostřednictvím elektronické knihovny legislativního procesu eKLEP předloženo k připomínkám AV ČR více než 55 vládních materiálů, z nichž je třeba jmenovat alespoň tyto:

- Návrh výdajů státního rozpočtu České republiky na výzkum, experimentální vývoj a inovace na rok 2024 se střednědobým výhledem na léta 2025 a 2026 a dlouhodobým výhledem do roku 2030;
- Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2022;

- Návrh na udělení Národní ceny vlády Česká hlava za rok 2023;
- Změna skupiny grantových projektů Grantové projekty excelence v základním výzkumu EXPRO a Grantové projekty JUNIOR STAR;
- Zpráva o životním prostředí České republiky 2022;
- Aktualizace Národního programu snižování emisí ČR;
- Akční plán boje proti korupci na roky 2023 a 2024;
- Zhodnocení plnění opatření uvedených v Akčním plánu boje proti korupci na roky 2021 a 2022;
- Akční plán 2024–2026 Strategie sociálního začleňování 2021–2030 a Strategie sociálního začleňování 2021–2030;
- Návrh zákona o konsolidaci veřejných rozpočtů;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony;
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s implementací předpisů Evropské unie v oblasti digitálních financí a financování udržitelnosti;
- Návrh zákona o vstupu a pobytu cizinců (cizinecký zákon);
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 261/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci, ve znění pozdějších předpisů;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další zákony v souvislosti s potíráním domácího násilí;
- Návrh zákona o implementaci předpisů Evropské unie v oblasti digitálních financí (zákon o digitálních financích).

Přestože AV ČR nebyla určeným připomínkovým místem, v období od března do října 2023 posoudila v meziresortních připomínkových řízeních prostřednictvím eKLEP více než 60 dalších důležitých materiálů, mj. tyto:

- Aktualizace Národního plánu obnovy, včetně půjčky z Nástroje pro oživení a odolnost;
- Aktualizace Národního plánu obnovy;

- Program na podporu aplikovaného výzkumu a inovací v oblasti životního prostředí, ochrany klimatu a udržitelného rozvoje – Prostředí pro život 2;
- Návrh programu NPO – Program podpory a inovativnosti MSP;
- Pravidla spolufinancování Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu plus, Fondu soudržnosti, Fondu pro spravedlivou transformaci, Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu, Azylového, migračního a integračního fondu, Fondu pro vnitřní bezpečnost a Nástroje pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky na programové období 2021–2027;
- Implementační plány programu Digitální Česko pro rok 2024;
- Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky na období 2023–2027;
- Zpráva o stavu vodního hospodářství České republiky v roce 2022 (Modrá zpráva 2022);
- Aktualizace Vnitrostátního plánu České republiky v oblasti energetiky a klimatu;
- Informace k postupu vymezování oblastí nezbytných pro příspěvek České republiky k celkovému cíli EU v oblasti obnovitelných zdrojů energie do roku 2030 a vymezování oblastí pro zrychlené zavádění obnovitelných zdrojů energie;
- Konvergenční program České republiky (duben 2023);
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023–2027;
- Harmonogram migrace ústředních orgánů státní správy na jednotnou doménu .gov.cz;
- Návrh zákona o kybernetické bezpečnosti;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony;
- Návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 220/2019 Sb., o maximálním počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování a žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze podat na zastupitelském úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Poskytování informací dle zákona 106/1999 Sb.

V období od 6. dubna 2023 do 31. října 2023 vyřídila AV ČR celkem tři žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím:

- v jednom případech byla požadovaná informace žadateli plně poskytnuta,
- ve dvou případech byla žádost ve smyslu ust. § 14 odst. 5 písm. c) zákona č. 106/1999 Sb. odložena, protože se nevztahovala k působnosti AV ČR.

III. Oceňování a podpora excelence

Ceny a medaile

V uplynulém období schválila Akademická rada udělení všech kategorií Cen Akademie věd ČR a udělení čtyř čestných medailí a pěti oborových medailí (viz příloha 1).

Dne 14. června 2023 se konalo Slavnostní shromáždění u příležitosti 205. výročí založení Národního muzea a 225. výročí narození Františka Palackého za účasti prezidenta republiky a předsedy vlády ČR v Historické budově Národního muzea. Předsedkyně AV ČR E. Zažimalová při té příležitosti obdržela pamětní medaili Františka Palackého za dlouholetou a výbornou spolupráci s Národním muzeem.

Podpora excelence

Akademická prémie – Praemium Academiae, jejímž smyslem je podpořit vynikající vědecké osobnosti, které jsou nositeli výzkumu na špičkové mezinárodní úrovni, a vytvořit jim takové podmínky, v nichž by mohly lépe rozvinout svůj potenciál ve prospěch AV ČR a celé české vědy, byla udělena třem vědeckým pracovníkům se zahájením činnosti od roku 2024 (viz příloha 2).

Prémie Otto Wichterleho (POW) je udělována vybraným, mimořádně kvalitním a perspektivním vědeckým pracovníkům AV ČR, kteří vynikajícími výsledky přispívají k rozvoji vědeckého poznání, jsou nositeli vědeckých hodností nebo titulů a v kalendářním roce podání návrhu dosáhnou věku nejvýše 35 let. V roce 2023 byly uděleny 24 oceněným. Předání těchto cen se uskutečnilo 21. června 2023 během slavnostního ceremoniálu ve vile Lanna (viz příloha 2).

Prémie Lumina quaeruntur (LQ) je určena k ocenění význačných perspektivních výzkumných pracovníků a k zakládání nových vědeckých týmů na pracovištích AV ČR, aby měli možnost rozvinout svůj vědecký program zaměřený na koncepčně nová témata, jež významně posouvají hranice poznání nebo směřují ke společensky důležitým praktickým aplikacím. V roce 2023 byla tato prémie udělena pěti výzkumným pracovníkům s počátkem financování od roku 2024. V roce 2023 bylo finančně podpořeno 30 výzkumných pracovníků oceněných v předcházejících letech. V jednom případě bylo řešení programu přerušeno na žádost nositelky (viz příloha 2).

Udělování Fellowshipu J. E. Purkyně (FJEP), jehož cílem bylo získat pro pracoviště AV ČR vynikající tvůrčí vědce ze zahraničí zpravidla mladší 40 let a zajistit jim na pracovištích AV ČR přiměřené finanční ohodnocení, bylo v roce 2017 ukončeno. V roce 2023 byl finančně podpořen poslední nositel FJEP (řešení dokončeno v únoru 2023).

Fellowship Josefa Dobrovského je určen na podporu zahraničních výzkumných pracovníků, kteří pro svoji vědeckou práci potřebují studovat v České republice historické, kulturní, umělecké, jazykové, geografické či přírodní reálie. V roce 2023 bylo na pracovištích AV ČR podpořeno 18 krátkodobých studijních pobytů.

Program na podporu mezinárodní spolupráce začínajících výzkumných pracovníků (MSM) byl vyhlášen s cílem podpořit samostatně výzkumné projekty začínajících perspektivních badatelů z AV ČR řešené ve spolupráci s významnými zahraničními výzkumnými pracovišti. Vzhledem k rozšiřujícím se možnostem financování obdobných aktivit z jiných zdrojů a s tím souvisejícím klesajícím zájmem o tuto podporu Akademická rada AV ČR rozhodla tento program ukončit. Od roku 2021

proto již nebyla výzva k zapojení do tohoto programu vyhlášena a podpora je poskytována pouze do ukončení řešení posledních čtyř probíhajících projektů.

Program podpory perspektivních lidských zdrojů – postdoktorandů (PPLZ) má za cíl podpořit kategorii začínajících výzkumných pracovníků, kteří jsou perspektivní pro rozvoj stávajících i nových vědních oborů na pracovištích AV ČR. Ve 21. kole Programu PPLZ se zahájením poskytování mzdové podpory od 1. července 2023 bylo z pracovišť AV ČR podáno celkem 70 návrhů projektů, z toho 26 doporučila Komise Programu PPLZ k financování. Ve 22. kole Programu PPLZ se zahájením poskytování mzdové podpory od 1. ledna 2024 bylo z pracovišť AV ČR podáno celkem 61 návrhů projektů, z toho 30 doporučila Komise Programu PPLZ k financování. K 30. červnu 2023 bylo předloženo 62 zpráv o dosažených vědeckých výsledcích výzkumných pracovníků, z toho 31 ročních a 31 závěrečných – ze závěrečných zpráv bylo plnění výzkumného tématu ve 24 případech hodnoceno stupněm splněno s vynikajícími výsledky a v 7 případech stupněm splněno. Na základě posouzení ročních zpráv bylo doporučeno, aby se u všech 31 témat ve mzdové podpoře pokračovalo.

Akademická rada v říjnu 2023 ustavila pracovní skupinu, jejímž úkolem bude vyhodnotit stávající Program PPLZ a navrhnout případné změny, které budou odrážet zpětnou reakci a nové potřeby.

V roce 2019 byla zahájena podpora projektů výzkumných pracovníků, které uspěly v hodnocení odbornými panely Evropské rady pro výzkum (**ERC**) a ve druhém kole byly kvalifikovány stupněm A (nebyly podpořeny pro nedostatek finančních zdrojů) nebo stupněm B (podporu nezískaly pro drobné nedostatky v návrhu projektu) – granty ERC CZ/AV. V roce 2023 bylo poskytnuta podpora na řešení posledního projektu.

Zároveň se hledají cesty, jak motivovat pracovníky k podávání žádostí o ERC granty a jak zvýšit úspěšnost těchto žádostí. Na jaře 2024 by se mělo konat neformální setkání zájemců o ERC grant s vybranými držiteli ERC grantů, které by umožnilo bezprostřední výměnu zkušeností.

IV. Mezinárodní vědecká spolupráce AV ČR a její zapojování do Evropského výzkumného prostoru

Bilaterální a multilaterální spolupráce

Akademická rada pokračovala v rozvíjení a podpoře aktivit bilaterální a multilaterální mezinárodní spolupráce. V rámci **bilaterální spolupráce** schválila nové nebo aktualizované dohody o vědecké spolupráci s korejskou Kyungpook National University, Max--Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, Goethe University Frankfurt, Mongolskou akademií věd (MAS) a japonskou University of Toyama. S Nadačním fondem IOCB Tech bylo úspěšně dohodnuto a potvrzeno pokračování financování spolupráce s Massachusetts Institute of Technology (MIT) pro další smluvní období.

V rámci dvoustranných smluv se zahraničními partnerskými organizacemi a souvisejících programů mezinárodní spolupráce bylo vyhlášeno 13 výběrových řízení na projekty od roku 2024, z toho tři se týkají mobilních projektů a u 10 jde o projekty Mobility Plus. Uskutečnilo se výběrové řízení programu TANDEM Platformy CEFRES pro období 2/2024 – 1/2026, přičemž se podpořil projekt s názvem „Contested energy transitions. Conflicts and social innovations in the Czech Republic,

Slovakia, Germany, and France“, který společně řeší vědci Sociologického ústavu AV ČR a CNRS.

V programu mezinárodní spolupráce Researchers at Risk Fellowship na podporu ukrajinských výzkumných pracovníků v tísni byly schváleny čtyři nové žádosti o zapojení do programu. V programu JSPS Postdoctoral Fellowship for Overseas Researchers 2023 byli za ČR japonské straně úspěšně nominováni dva kandidáti, a to z AV ČR a z Jihočeské univerzity.

Kromě tradičních setkání s představiteli zahraničních a českých zastupitelských úřadů vedení AV ČR přijalo delegace z Litevské akademie věd, tchajwanské Academia Sinica (za účasti zástupců BIOCEV a ÚOCHB) a také z japonské University of Toyama. Uzavření spolupráce s Univerzitou v Toyamě doprovodil ceremoniál udělení čestné profesury místopředsedkyni AV ČR Iloně Müllerové a při té příležitosti zde byla zřízena tzv. Liaison Office této univerzity.

Zástupci AV ČR byli rovněž průběžně zváni na akce s mezinárodní účastí organizované českými ministerstvy nebo zahraničními partnery, kde vystupovali se svými příspěvky. Zúčastnili se mimo jiné „mise VVI do Izraele“ organizované Ministerstvem zahraničních věcí na téma energetika, 5. ročníku Czech-Japanese Intergovernmental Consultation on Cooperation in the Field of Science and Technology spadající pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nebo konference Slovenské akademie věd (SAV) u příležitosti 70. výročí založení SAV a 30. výročí vzniku Slovenské a České republiky, na které se AV ČR organizačně spolupodílela.

V červnu 2023 se ve vile Lanna uskutečnilo tradiční setkání vedení AV ČR s diplomaty, rektory vysokých škol, zástupci ministerstev a dalšími hosty – Academic Prague. Zúčastnilo se jej 72 hostů včetně představitelů zastupitelských úřadů z 33 zemí světa.

Při příležitosti setkání zástupců akademií věd zemí V4 v říjnu 2023 byla udělena cena Young Researcher Award na téma „Climate Change – in the Context of Global and Polar Research“ JUDr. Evě Balounové, Ph.D., LL.M., z Ústavu státu a práva AV ČR.

V oblasti **multilaterální spolupráce** Akademická rada podporovala i nadále účast pracovišť AV ČR v mezinárodních projektech s evropskými i mimoevropskými partnery. V partnerství CHANSE, zaměřeném na III. vědní oblast, pokračuje podpora dvou projektů – TIMED a SMARTUP Filosofického ústavu AV ČR a Sociologického ústavu AV ČR. Schváleno je zapojení AV ČR i do dalších výzev tohoto partnerství, ačkoli už je nebude nadále spolufinancovat Evropská komise. Konkrétně se jedná o výzvu „Crisis“ (spolupráce CHANSE a HERA) a „Enhancing Well-being for the Future“ (spolupráce CHANSE a NORFACE). Do obou výzev bylo podáno 22 návrhů projektů, které se nyní vyhodnocují. AV ČR vyjádřila zájem o pokračování v dosavadní spolupráci v rámci jednotlivých partnerství HERA a NORFACE.

Pokračuje i spolupráce AV ČR s Japonskem a vybranými zeměmi Evropy pod platformou EIG CONCERT-Japan. Do výzvy s Japonskem se zastřešujícím tématem „Solutions for Carbon-Neutral Cities“ nebyl podán žádný návrh projektu. AV ČR se připojila i k další výzvě týkající se mezinárodní spolupráce evropských zemí se zeměmi jihovýchodní Asie, tzv. platformy SEA-Europe JFS, jejímiž tématy jsou „Circular Economy“ a „Clean, Accessible and Secure Energy Supply“. Vyhlášení výzvy se očekává v prosinci 2023.

Evropský výzkumný prostor

Stálou pozornost věnuje Akademická rada posilování účasti AV ČR v aktivitách realizovaných v Evropském výzkumném prostoru. AV ČR pravidelně svá pracoviště informuje o širokém spektru výzkumných příležitostí, které nabízí rámcový program EU Horizont Evropa i další evropské iniciativy. S ohledem na agendu ERC bylo zmapováno, jaké jsou možnosti poskytování projektové podpory a jak je tato oblast vnímána na pracovištích AV ČR. Výsledky poslouží k nastavení a doplnění podpory v této sféře na úrovni AV ČR ve vztahu k projektovým manažerům, ale i samotným výzkumným pracovníkům.

V roce 2023 se AV ČR podílela na zajištění administrativní a expertní podpory tzv. Expertní skupiny na podporu žadatelů ve výzvách ERC. Ve sledovaném období Akademická rada podpořila téměř 10 žadatelů o grant ERC prostřednictvím vlastního motivačního programu ve výši 800 tis. Kč.

Evropská komise ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Ministerstvem zahraničních věcí (MZV) a AV ČR v Praze zorganizovala v červnu 2023 seminář zaměřený na **trusted research** s názvem Mutual Learning Exercise on Tackling R&I Foreign Interference – Awareness raising & stakeholder engagement. V květnu 2023 byl na mezinárodním jednání sekretářů evropských poradních orgánů pro vědu, technologie a inovace, organizovaném ministryní Helenou Langšádlovou v Praze, prezentován příspěvek o přístupu AV ČR ke spolupráci se zahraničními partnery a předcházení nežádoucímu transferu citlivých znalostí nebo technologií.

Akademická rada podpořila vstup AV ČR do konsorcia Medipix4 v CERN, jehož prostřednictvím budou moci zájemci z pracovišť AV ČR využívat pokročilou technologii zobrazování a detekce částic založenou na CERN CMOS čípech Medipix/Timepix. Vznikají tak snímky s vysokým rozlišením, vysokým kontrastem a zcela bez šumu. O zapojení do konsorcia projevily zájem Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, Ústav jaderné fyziky AV ČR, Ústav fyziky materiálů AV ČR a Fyzikální ústav AV ČR.

Členství v mezinárodních organizacích

Pokud jde o členství v mezinárodních organizacích, AV ČR v daném období vyslala své zástupce na valná shromáždění mezinárodních uskupení ENRIO, ALLEA a UAI, kteří se zúčastnili zasedání prezenčně nebo online. V organizaci ALLEA byly během valného shromáždění v červnu 2023 schváleny nové stanovy, podle nichž je nově ustavena podle německého práva. AV ČR se po souhlasu s touto změnou stala členem nové ALLEA e.V. Akademická rada také podpořila žádost Young Academy of Scotland a Young Academy of Sweden o členství v této mezinárodní organizaci.

Podporu Akademické rady získala žádost UAI o poskytnutí mimořádného jednorázového příspěvku na zřízení nové ceny za výzkum v oblasti afrických studií. Z důvodu trvající absence hostitelské akademie došlo k mimořádnému navýšení členského poplatku v EASAC v roce 2023. Zástupce AV ČR se úspěšně zapojil do pracovní skupiny expertů pod hlavičkou SAPEA na téma „Successful and timely uptake of Artificial Intelligence in science in the EU“.

AV ČR také podpořila žádost IHRN a zaslala apel čelným představitelům Íránu týkající se špatné bezpečnostní situace zdravotníků v této zemi. Současně AV ČR odsoudila

teroristické útoky spáchané v Izraeli začátkem října a vyjádřila podporu izraelským kolegům.

Akademická rada svým stanoviskem podpořila i Polskou akademii věd, a to v návaznosti na riziko snížení jejího financování jako důsledek zveřejnění „nežádoucích“ vědeckých výsledků.

Na základě žádosti ministra zahraničních věcí byli nominováni noví zástupci do České komise pro UNESCO na období 11/2023 – 11/2027, a sice David Honys, Jan Mařík (Archeologický ústav AV ČR, Praha) a Jiří Woitsch (Etnologický ústav AV ČR).

AV ČR se připojila k záměru vyhlásit rok 2025 Mezinárodním rokem kvantové vědy a technologie (International Year of Quantum Science and Technology).

V. Mediální, popularizační a vzdělávací činnost

V uplynulém období pracovala Akademická rada AV ČR za podpory Divize vnějších vztahů Střediska společných činností AV ČR na kontinuálním zlepšování pozitivního obrazu Akademie věd ČR a jejích pracovišť u veřejnosti. Zasedání Kolegia popularizátorů a pracovníků PR, pracovní skupiny Rady pro akademická média a popularizaci AV ČR, v níž jsou zastoupena všechna pracoviště AV ČR, se konalo dne 10. října 2023.

Jedním z klíčových prvků komunikační strategie Akademie věd ČR nadále zůstává spolupráce AV ČR s médii veřejné služby (Česká televize – ČT, Český rozhlas – ČRo, Česká tisková kancelář – ČTK). Akademie věd je v oblasti výzkumu službou veřejnosti a média veřejné služby jsou proto jejím přirozeným mediálním partnerem.

Spolupráce s ČT se odvíjí zejména v podobě zveřejňování vědeckých výsledků a účasti odborníků AV ČR v pořadech ČT Události, Studio 6, v kontinuálním zpravodajství ČT24 a pořadech Hyde Park Civilizace, Věda 24 nebo Fokus Václava Moravce. V ČRo jde zejména o zpravodajství Radiožurnálu, Dvojky a ČRo Plus, ale i Magazín Leonardo, Experiment nebo podcast Vinohradská 12. Důležitá je rovněž spolupráce s ČTK, jejíž zprávy přebírají – většinou hromadně – další média.

Celkově bylo v období od 3. března do 13. října 2023 ve všech sledovaných mediálních zdrojích zaznamenáno 19 358 příspěvků s heslem AV ČR a jeho podobami, z toho 915 v České televizi, 1459 v Českém rozhlase a 746 ve zpravodajství ČTK. Dle údajů společnosti NewtonMedia se heslo Akademie věd objevovalo ve sledovaných médiích každý měsíc průměrně 2390×. Naprostá většina zveřejňovaných informací o AV ČR má pozitivní vyznění.

Aktivity AV ČR

Velkou pozornost přineslo LXI. zasedání Akademického sněmu. Jednání se podrobněji věnovala Česká televize jak v dopoledním vysílání, tak v poledních Zprávách i večerních Událostech. Vysílání ČT24 a také ČRo přineslo živý, zhruba desetiminutový rozhovor s předsedkyní AV ČR Evou Zažímalovou.

Skvělou prezentaci Fyzikálního ústavu AV ČR, Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR, ale i Akademie věd ČR jako celku v médiích vyvolalo oznámení grantů Evropské výzkumné rady: bratři Tomáš a Pavel Jungwirthovi získali oba shodně ERC Advanced grant. Tomáš Jungwirth je navíc prvním českým vědcem, který ERC Advanced grant obdržel podruhé.

Výraznou stopu v mediálním i veřejném prostoru zanechal 7. ročník Veletrhu vědy, který se uskutečnil ve dnech 8. až 10. června v areálu PVA EXPO Letňany a navštívilo jej rekordních 46 000 účastníků. Již před zahájením veletrhu, a zejména v jeho průběhu o něm informovala většina celostátních i regionálních médií. Zásadní byly reportáže ČT, ČRo, informace na serverech Novinky.cz, Blesk.cz nebo v deníku Metro, v Pražském deníku, Hospodářských novinách, v týdeníku Vlasta, Květy apod.

Vedení AV ČR se v tomto období také hojně vyjadřovalo k návrhu rozpočtu na vědu, výzkum a inovace. Dopady konsolidačního balíčku na rozpočet vědeckých institucí včetně AV ČR komentovala v médiích předsedkyně AV ČR Eva Zažímalová. O investicích do vědy hovořil s novináři rovněž místopředseda AV ČR Martin Bilej, dopady snížení rozpočtu pro vědu a výzkum vysvětloval místopředseda AV ČR Jan Řídký. Z ekonomického hlediska navrhované škrty hodnotili Daniel Münich, Filip Pertold, Klára Kalíšková či Jan Švejnar z CERGE-EI. Reagovalo též předsednictvo Akademické rady AV ČR, a sice dvojicí prohlášení negativně se vymezujících k pracovnímu návrhu seškrtnutých výdajů i návrhu změny pravidel pro spolufinancování evropských fondů.

Uprostřed letních měsíců vedení AV ČR řešilo krizovou komunikaci: portál Seznam Zprávy uveřejnil sérii tří článků o probíhajícím interním auditu, který nebyl řádně procesně uzavřen. O uniklých informacích referovala i ČTK, další média však téma výrazně nepřevzala a dobré jméno AV ČR tak nebylo dále poškozeno.

V hledáčku médií se ocitla Akademie věd i v souvislosti s cestami prezidenta Petra Pavla po krajích ČR: atraktivní se pro ně stala jeho květnová návštěva v Masarykově ústavu a Archivu AV ČR, kde prezident spolu s předsedkyní AV ČR Evou Zažímalovou slavnostně otevřel Knihovnu TGM. Na konci září navštívila hlava státu Jihomoravský kraj, součástí turné byla i prohlídka archeologického naleziště Hradisko u Mušova. Návštěvnické centrum Mušov – Brána do Římské říše zde za podpory Akademie věd ČR vybudoval a provozuje Archeologický ústav AV ČR, Brno.

Zaměřeno na výzkum: mediální komunikace jednotlivých pracovišť AV ČR

Komunikace AV ČR s veřejností se odvíjela také prostřednictvím tiskových zpráv – v průměru vycházely čtyři zprávy každý týden.

Velký zájem médií vzbudila tisková zpráva o nové marketingové strategii hlavního města Prahy, která cílí na to, aby metropoli navštěvovala sofistikovanější a také movitější klientela. Nový koncept staví na základě výzkumů vědců z jedenácti ústavů AV ČR.

Tématem, jež oslovilo novináře, bylo otevření nové a nejmodernější BSL-3 laboratoře pro práci s vysoce infekčními viry a bakteriemi v Českém centru pro fenogenomiku, které je součástí Ústavu molekulární genetiky AV ČR v centru BIOCEV.

Velkou pozornost médií vzbudila informace o unikátních nálezech, které v Ománu odkryl mezinárodní tým vedený Archeologickým ústavem AV ČR, Praha.

Zájem novinářů vyvolal start obří meziplanetární sondy JUICE (Jupiter Icy Moon Explorer) s 10 vědeckými přístroji na palubě. Na přístrojovém vybavení se významně podíleli experti Ústavu fyziky atmosféry AV ČR a Astronomického ústavu AV ČR.

Média zaujal také jeden z nejjasnějších gama záblesků pozorovaný českými dalekohledy v noci z 19. na 20. června – optická světelná emise byla tak jasná, že ji

spatřily relativně malé optické dalekohledy výzkumných týmů z Fyzikálního a Astronomického ústavu AV ČR.

Atraktivní pro média byla též tisková zpráva think tanku IDEA při Národohospodářském ústavu AV ČR o nové studii Generace X a Y očima dat: Když byli rodiče mladí jako my, jež představuje unikátní srovnání současného života generace Y, tzv. mileniálů, s generací X jejich rodičů.

Mediální pozornost byla věnována i pravidelně udělovaným oceněním, kterými AV ČR odměňuje vědce a vědkyně za výsledky přispívající k prestiži české vědy, ať už jde o Prémii Otto Wichterleho, Akademickou prémii – Praemium Academiae, prémii Lumina quaeruntur či medaile a ceny AV ČR a další.

Redakce opět hojně upozorňovaly na oblíbenou prázdninovou akci Archeologické léto – odborníci z obou Archeologických ústavů AV ČR spolu s experty z desítek dalších institucí zvou veřejnost na prohlídky lokalit napříč tuzemskem.

Velký zájem médií vzbudily i další informace archeologů: o hrobech langobardské elity, které pod Pálavou objevili pracovníci brněnského Archeologického ústavu AV ČR, o špičkové produkci textilu na Pražském hradu ve středověku i raném novověku, již odhalili vědci a vědkyně Archeologického ústavu AV ČR, Praha, a Správy Pražského hradu, o výzkumu tzv. Bánovského pokladu, na němž spolupracují Archeologický ústav AV ČR, Brno, Univerzita Palackého v Olomouci a Karlova univerzita v Praze.

S tradičně silným ohlasem v redakcích se setkala zpráva Astronomického ústavu AV ČR o průletu superbolidu nad Německem. Pozornost si vysloužila též informace Biologického centra AV ČR o mapování pstruhů na Šumavě nebo o rostoucí teplotě vody v rybnících, kterou v kontextu klimatické změny pozorují vědci v CzechGlobe – Ústavu výzkumu klimatické změny AV ČR.

Mediální pozornost si získala také tisková zpráva Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR o unikátní databázi, jež shromažďuje válečná svědectví Romů a Sintů.

Výraznou stopu v médiích zanechala i účast pěti pracovišť AV ČR na zářijovém tří denním Festivalu vědy a techniky v Brně: program připravili vědci a vědkyně brněnského Archeologického ústavu, Biofyzikálního ústavu, Botanického ústavu, Ústavu fyziky materiálů a Ústavu přístrojové techniky AV ČR.

Expertní stanoviska AVex

V tomto období vydala Akademie věd ČR tři čísla expertních stanovisek: téma umělé inteligence zpracoval Ústav informatiky AV ČR spolu s Ústavem státu a práva AV ČR. AVex o neúnosných zdravotních a environmentálních dopadech ohňostrojů připravili společně vědci a vědkyně z Ústavu pro hydrodynamiku, Ústavu chemických procesů a Ústavu experimentální medicíny AV ČR. Zveřejněn a distribuován je rovněž AVex k energetickému využití jaderné fúze, jehož text sestavili vědci z Ústavu fyziky plazmatu AV ČR.

Rozpracovávána jsou tři další expertní stanoviska: archeologické dědictví a jeho ochrana (pražský a brněnský Archeologický ústav AV ČR), lesní požáry, jejich dynamika a regenerace ekosystému v kontextu klimatické změny (Botanický ústav AV ČR) a také AVex na téma perspektivy defosilizace energetického systému v ČR (Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR).

Krátká videa pro novináře i na síti AV ČR

AV ČR pokračovala v nastolování vlastních témat také pomocí krátkých videí s vyjádřením vědce k aktuálnímu tématu. Videá o délce asi tři minuty vytváří Tiskové oddělení DVV a slouží jako příspěvek na sociální síti; v rozšířené podobě cca 12 minut též jako podklad pro novináře. Redakce je buď přímo využijí ve svém vysílání, vydání apod., nebo s respondentem připraví vlastní text, videopořad aj.

Tiskové oddělení vyrobilo v tomto období skoro dvě desítky videí, průměrně vznikla dvě měsíčně. K velmi úspěšným co do ohlasu na sítích i v médiích patřil videorozhovor s autory projektu Databáze dějin všedního dne z Historického ústavu AV ČR nebo video o pěti typických psychologických profilech Čechů a Češek, které zpracoval Psychologický ústav AV ČR.

Krátká videa doprovázela i tiskové zprávy o jaderné fúzi bez neutronů, projektu, na němž se podílejí Ústav anorganické chemie AV ČR a Ústav fyziky plazmatu AV ČR, anebo o nápisu, který se vědcům z Ústavu teoretické a aplikované mechaniky AV ČR podařilo rozluštit uvnitř olověné tabulky z pozdní doby bronzové. Záběry z rozhovoru k archeologickému výzkumu v Ománu použila ve vysílání i Česká televize.

Další mediální aktivity – periodika a podcast Akademie věd

V dubnu 2023 Akademická rada AV ČR schválila návrh koncepčních úprav akademických periodik z důvodu obtížné identifikace názvů akademických periodik se značkou Akademie věd ČR, jejich grafické nejednotnosti a zastarávajícího formátu e-magazínu AB / Akademický bulletin. Nově mají všechna akademická periodika v názvu A.

Ve sledovaném období vyšla tři čísla časopisu A / Věda a výzkum, přejmenovaného na A / Magazín – hlavním tématem březnového vydání byl strach (A 1/2023), červnové číslo (A 2/2023), které již vyšlo s novým názvem, se zaměřilo na krystaly a zářijové pojednávalo o umělé inteligenci (A 3/2023).

Vyšla dvě čísla popularizačního časopisu AΩ / Věda pro každého, který rovněž nese nový název – A / Easy. Redakce jej vydává u příležitosti dvou největších popularizačních akcí – Veletrhu vědy a Týdne Akademie věd a jeho cílovou skupinou je především školská a široká veřejnost. Hlavním tématem jarního vydání byla válka, podzimní číslo pojednávalo o životě mimo Zemi.

Poslední číslo interního e-magazínu AB / Akademický bulletin pro potřeby zaměstnanců z pracovišť Akademie věd ČR bylo zveřejněno na začátku července 2023 (AB 6–7/2023). Od září 2023 jej nahradilo zpravodajství na webových stránkách Akademie věd ČR v sekci „O nás“ pod záložkou „A / Z Akademie“. Na novinky v této sekci jednou za dva až tři týdny upozorňuje e-mailový newsletter s odkazy na nejnovější aktuality. První newsletter byl rozeslán na pracoviště na konci září 2023.

Aktuality z dění v Akademii věd ČR a na jejích pracovištích byly popularizovány nejen prostřednictvím hlavních webových stránek www.avcr.cz, ale i sociálních sítí (Facebook, X, Instagram, LinkedIn). Redakce připravuje podcast Věda na dosah, který je nyní stejně jako magazíny vysílán pod novým názvem, a to A / Podcast Akademie věd; nové epizody se zveřejňují na tradičních podcastových platformách Anchor, Google Podcasts, Apple Podcasts či Spotify.

Veletrh vědy

Veletrh vědy, největší vědecká akce v České republice, se konal od 8. do 10. června 2023 v areálu PVA EXPO PRAHA v Letňanech. Prezentovalo se na něm více než 100 vědeckých pracovišť, firem i science center. Fotovoltaický stan, robotický pes, cesta do doby ledové, ale i pozorování mikroskopem nebo výroba středověkých barev – taková a mnohá další lákadla upoutala tisícovky návštěvníků letošního Veletrhu vědy. Doprovodný program nabídl přednášky, workshopy, panelové diskuse i podcast naživo.

Týden Akademie věd ČR

Týden Akademie věd ČR se konal od 6. listopadu do 12. listopadu 2023. Šlo o 3. ročník navazující na 20letou tradici největšího vědeckého festivalu v ČR – Týden vědy a techniky AV ČR. Festival opět představil aktuální výzkumy a objevy vědců a vědkyň přímo v ústavech AV ČR, v budově na Národní, u vědeckých partnerů z řad univerzit aj. Jako každoročně pracoviště AV ČR otevřela své brány, aby návštěvníky seznámila s aktuálním bádáním prostřednictvím přednášek, workshopů, výstav, exkurzí, únikových her apod. Program v budově AV ČR na Národní byl věnován přednáškovému cyklu, který tematicky vycházel z řešených výzkumných programů Strategie AV21. Také v tomto ročníku se uskutečnila tzv. „Vědecká zasTÁVka“, která má pokaždé u návštěvníků velký úspěch. Držitelé Prémie Otto Wichterleho v ní zájemce seznámili se svou prací, za kterou přemii získali. Pokračoval též cyklus panelových diskusí a moderovaných besed v Kině Přítomnost na pražském Žižkově zaměřený na aktuální události a problémy, které zajímají současnou veřejnost. V letošním roce se zaměřily na problematiku energetiky a umělé inteligence.

Věda fotogenická

Jubilejní, desátý ročník fotografické soutěže pro zaměstnance Akademie věd ČR a jejich pracovišť realizovalo Středisko společných činností AV ČR ve spolupráci s Fórem Věda žije! Hlavní kategorii Vědy fotogenické tvoří fotografie s vědeckou tematikou či činnostmi souvisejících s prací zaměstnanců AV ČR. Z této kategorie porota vybírá fotografie na výstavu a do reprezentativního kalendáře. Pro oživení soutěže bylo vypsáno nové téma vedlejší kategorie – Věda praktická a nepraktická, dále byla vyhlášena cena za nejlepší snímek pro I., II. a III. vědní oblast a cena Akademické rady. Nově byla zařazena soutěž o nejlepší ilustraci na volné vědecké téma. Výstava fotografií Vědy fotogenické 2023 bude k vidění do ledna 2024 v Galerii Věda a umění v budově AV ČR na Národní. Při příležitosti jubilea fotosoutěže byla vydána fotokniha zachycující průběh a vývoj soutěže od jejího vzniku v roce 2014 do současnosti.

Výstavy v Galerii Věda a umění

Galerie Věda a umění na Národní třídě představila ve dnech 10. března až 9. června 2023 vizuálně atraktivní výstavu Velkomoravské Mikulčice virtuálně, která vznikla ve spolupráci s Archeologickým ústavem AV ČR, Brno. Návštěvníci mohli zhlédnout virtuální modely archeologických objektů a artefaktů z mikulčického hradiště, a to formou animací, holografických vitrín, rozšířené reality apod. Výstava se zaměřila především na možnosti aplikace 3D dokumentace a dalších digitálních technologií při archeologickém výzkumu.

Výstava Parlamentní dění objektivem poslankyně Dagmar Hochové trvala od 21. června do 18. srpna 2023. Soubor fotografií přinesl unikátní svědectví o dění

v České národní radě v letech 1990–1992. Fotografie přiblížily jednání České národní rady, ale také neformální okamžiky v jednacím sále i v kuloárech, a představily tak zcela nový materiál pro analýzu procesů parlamentní i národní emancipace, jakož i propojování sfér politiky a umění. Výstavní projekt byl výsledkem spolupráce Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, Kanceláře Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a Moravské galerie v Brně.

Výstava Nová vlast Československo, konající se od 6. září do 12. listopadu 2023, představila osudy a činnost 19 vybraných osobností vědců, kteří počátkem dvacátých let emigrovali do ČSR z bývalé Ruské říše a následně se podíleli na rozvoji československé techniky, průmyslu, přírodních věd i lékařství. Krom dobových fotografií a dokumentů si návštěvníci mohli prohlédnout třeba včelí úl Moravský univerzál nebo narkotizační přístroj Démant-Keszler. Výstava vznikla ve spolupráci se Slovanským ústavem AV ČR.

Otevřená věda – Studentské vědecké stáže

O studentské stáži Otevřené vědy pro středoškolské studenty a studentky na pracovištích AV ČR v roce 2023 projevilo zájem 901 středoškolaček a středoškoláků z celé ČR, registrováno bylo 1657 přihlášek. Na 40 pracovištích se realizovalo 129 stáží, do nichž se zapojilo 115 odborných lektorů a lektorek; příležitost k účasti dostalo 235 zájemců. Nejvyhledávanějšími obory byly biologie, fyzika a chemie. Nejvíce zaujala stáž „Kultivace a diferenciacie buněk a vytváření 3D konstruktů pro tkáňové inženýrství kostních náhrad“, kterou ve Fyziologickém ústavu AV ČR vedla Jana Musílková – přihlásilo se na ni 78 studentů. Cyklus ukončila závěrečná studentská konference, která se uskutečnila od 22. do 24. listopadu 2023 a během níž stážisté a stážistky prezentovali výsledky své celoroční práce. Odborné poroty ustanovené pro jednotlivé vědní oblasti pak vybraly vítězné stáže.

Jedu vědu

Popularizační projekt Jedu vědu navázal na úspěšnou sérii přednášek z předchozího roku. Jde o prezenční výjezdy mladých úspěšných vědců ze všech vědních oblastí na střední školy a gymnázia po celé České republice a zároveň i online vstupy vědců do výuky. Vědci a popularizátoři vědy, zejména laureáti ocenění Prémie Otto Wichterleho, nabízejí středoškolským studentům nový pohled na jejich učivo prostřednictvím netradičně pojatých přednášek. Studenty zároveň seznamují s vlastní profesní cestou, která je přivedla až k jejich aktuálnímu vědeckému bádání a nynějšímu zaměstnavateli, Akademii věd České republiky. Cílem projektu je zpřístupnit svět současné vědy a výzkumu mladým lidem tak, aby je inspiroval ke zvažování vlastní vědecké kariéry.

Wichterleho kemp

Čtvrtý ročník Wichterleho kempu se konal od 30. srpna do 1. září v konferenčním centru zámku Nové Hrady. Zúčastnilo se ho 14 laureátek a laureátů Prémie Otto Wichterleho. Součástí kempu byly prezentace výzkumné práce oceněných, workshop o efektivní prezentaci výzkumné práce a workshop na téma dovedností v oblasti vedení a řízení lidí. S účastníky se při besedě setkali předsedkyně AV ČR Eva Zažímalová a místopředseda AV ČR Martin Bilej. V závěru kempu nositelé Prémie absolvovali přednášku předsedy Grantové agentury ČR Petra Baldriana s tipy, jak napsat úspěšný projekt a uspět v grantové soutěži. Součástí projektu bylo také dvoudenní praktické školení mediálního vystupování zařazené ještě před slavnostním udělením cen.

Vzdělávací aktivity pro pedagogy

Středisko společných činností AV ČR i letos připravilo letní školu pro pedagogy z celé České republiky. Během 81 hodin programu si učitelé a učitelky vyzkoušeli badatelsky orientované vyučování, naučili se vytvářet vlastní pomůcky nebo nové pokusy. Kurzy se konaly od 7. do 19. srpna formou interaktivních workshopů v Olomouci a zúčastnilo se jich 36 pedagogů. Lektorské zázemí zajistili vědečtí pracovníci z Akademie věd ČR a didaktičtí pracovníci z vysokých škol. Na programu spolupracovaly Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, Ústav experimentální botaniky AV ČR a další.

Dalším vzdělávacím kurzem pro pedagogy byla třídní Škola českého jazyka a literatury pro pedagogy, jejíž jedenáctý ročník se uskutečnil 2.–4. října 2023 v Praze. Pro cca 50 učitelů převážně středních škol a gymnázií ji pořádala tři pracoviště Akademie věd ČR – Ústav pro jazyk český, Ústav pro českou literaturu a Středisko společných činností. Účastníci se mj. dozvěděli, jak se v současné době tvoří elektronické slovníky, nahlédli do tajů nářeční lexikografie či samizdatové literatury. Absolvovali také dvě exkurze v Ústavu pro jazyk český AV ČR, komentovanou prohlídku expozice Staří mistři ve Schwarzenberském paláci a návštěvu Muzea literatury (Památníku národního písemnictví) v Petschkově vile.

Audiovizuální tvorba Akademie věd ČR

K popularizaci vědy kontinuálně přispívá audiovizuální tvorba AV ČR, a to od natáčení prezentačních videí pro sociální sítě, přes medailonky, reportáže až po tvorbu dokumentárních filmů, které realizuje Odbor audiovizuálních technologií Divize vnějších vztahů Střediska společných činností AV ČR.

V uvedeném období pokračovala spolupráce s Ústavem pro hydrodynamiku AV ČR na dokumentárním cyklu Voda pro život – o pitné vodě a vodních zdrojích. Natáčel se také časosběrný materiál o přírodní obnově požárem poničeného Českého Švýcarska a souvisejících výzkumech s vědci několika pracovišť AV ČR.

Nový projekt, který se připravuje spolu s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, se jmenuje Město jako laboratoř změny. Spadá pod Strategii AV21 a poukáže na odolnost měst v kritických situacích (povodně, požáry atd.).

Dokumentární film Hledání Bolestného Krista byl vybrán z početné konkurence dokumentů do Československé soutěže Mezinárodního festivalu populárně-vědeckých filmů Academia Film Olomouc 2023, který se uskutečnil v dubnu tohoto roku. V říjnu se představil mezi finalisty festivalu Černá věž v Českých Budějovicích.

Dokumentární cyklus Tiché hrozby (s diskusemi) i starší dokument Pohyby lze nadále zhlédnout v i-vysílání České televize. Tiché hrozby jsou reprízovány na TV Noe.

Nadále pokračuje YT kanál Zvěd, který popularizuje vědu zejména pro mládež. V červnu vyhrál Zvěd Černého Janka na festivalu MUSAIONfilm a v září jednu z kategorií 21. ročníku soutěže v Česku Zlatý středník, která oceňuje nejlepší firemní média a komunikační projekty v České republice a na Slovensku. Ve spolupráci s ČT :D vznikla třetí série TV pořadu Zvěd pro děti, která byla odvysílána letos v září a říjnu. Všechny série jsou k dispozici v i-Vysílání.

Oblíbený popularizačně-naučný seriál Akademie věd ČR NEZkreslená věda odstartoval již osmou řadu. V sedmi nových dílech se opět zábavnou formou představují vědecká témata a provázejí ji nezaměnitelné hlasy herecké manželské

dvojice – Barbory Hrzánové a Radka Holuba. Ani v osmé řadě nechybějí české a anglické titulky pro neslyšící a zahraniční diváky. YouTube kanál s videi NEZkreslené vědy už nasbíral přes 61 tisíc odběratelů a na podzim roku 2023 měla všechna videa seriálu téměř 10 milionů zhlédnutí.

VI. Finanční, organizační a kontrolní činnost v AV ČR

Finanční záležitosti

Od 1. ledna 2023 je AV ČR dle novely zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, nově povinna evidovat veškeré poskytnuté dotace v novém modulu Ministerstva financí ČR – Registračním informačním systému Zjednodušené evidence dotací (RIS ZED), a to prostřednictvím informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (IS VaVal). Zadání do systému je podmínkou pro uvolnění prostředků poskytnuté dotace z kapitoly AV ČR.

S cílem snížit administrativní zátěž byl upraven **system udělování dotací v AV ČR** s tím, že se pro pracoviště AV ČR vyhlásují pouze dvě výzvy – jedna na podporu mezinárodní spolupráce v rámci platformy HERA a NORFACE a druhá na podporu činnosti pracovišť AV ČR (PČP). Další dvě výzvy jsou určeny pro Učenou společnost ČR a pracoviště sdružená v Radě vědeckých společností.

Akademická rada v souladu s nově stanovenými pravidly průběžně posuzovala a schvalovala přidělení dotací na pracoviště AV ČR.

Akademická rada schválila dvě **mimořádné finanční operace** – v návaznosti na převedení ELI Beamlines z AV ČR do ELI ERIC, a tedy pod ekonomickou správou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) k 1. lednu roku 2023 (garance odbornosti je stále v gesci AV ČR), a v návaznosti na svůj závazek dofinancovat ELI ERIC v roce 2023 v případě, že by došlo k nedostatku prostředků na jeho provoz kvůli bezprecedentního nárůstu cen energií, bylo provedeno rozpočtové opatření ve prospěch MŠMT ve výši cca 46 mil. Kč pro tyto účely. Akademická rada také schválila žádost Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR o snížení poskytnuté institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace pro rok 2023 z důvodu pozitivní finanční bilance. Následně ji přidělila Biologickému centru AV ČR na úhradu nákladů souvisejících s realizací a ukončením 1. etapy probíhající stavební akce „Generální obnova areálu BC“ a Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, Sociologickému ústavu AV ČR a Psychologickému ústavu AV ČR na financování výzkumného projektu věnovaného „době covidové“ a „postcovidové“ ve společenské perspektivě.

V souvislosti s medializovanými aktivitami vysokých škol ohledně **mezd** pracovníků ve společenských a humanitních vědních oborech byla ustavena pracovní skupina zabývající se situací v AV ČR. Následovala analýza mezd na pracovištích AV ČR a výsledky a porovnání jednotlivých pracovišť byly diskutovány s jejich řediteli.

Podrobné informace o ekonomických záležitostech jsou předmětem Zprávy o ekonomické situaci Akademie věd ČR a návrh jejího rozpočtu na rok 2024, která je předkládána jako samostatný sněmovní materiál.

Orgány pracovišť AV ČR

Vzhledem ke končícím mandátům předsedů, místopředsedů a členů **dozorčích rad (DR)** se Akademická rada průběžně věnovala volbě nových členů do těchto orgánů.

Členové DR se obměnili v Biologickém centru AV ČR, Etnologickém ústavu AV ČR, v Matematickém ústavu AV ČR, Ústavu informatiky AV ČR a ve Středisku společných činností AV ČR.

Na základě návrhů rad pracovišť doporučila Akademická rada jmenování následujících **ředitelů pracovišť AV ČR:**

- PhDr. Jiřího Woitsche, Ph.D., do funkce ředitele Etnologického ústavu AV ČR, v. v. i., na druhé pětileté funkční období s účinností od 1. května 2023 do 30. dubna 2028,
- Ing. Kamila Langa, CSc., DSc., do funkce ředitele Ústavu anorganické chemie AV ČR, v. v. i., na druhé pětileté funkční období s účinností od 1. srpna 2023 do 31. července 2028,
- PhDr. Petra Kitzlera, Ph.D., DSc., do funkce ředitele Filosofického ústavu AV ČR, v. v. i., na pětileté funkční období s účinností od 1. října 2023 do 30. září 2028,
- PhDr. Adélu Gjuríčovou, Ph.D., do funkce ředitelky Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., na pětileté funkční období s účinností od 1. listopadu 2023 do 31. října 2028.

Pomocné orgány Akademické rady

V uplynulém období se obměnili předsedové, místopředsedové, členové rady pomocných orgánů Akademické rady – v Ekonomické radě AV ČR, Komisi pro informační technologie AV ČR, v Komisi pro podporu vydavatelské činnosti AV ČR, v Kolegiu popularizátorů a pracovníků PR, v Komisi pro rovné příležitosti AV ČR. Obměna na pozici tajemníka nastala v Majetkové komisi AV ČR, v Komisi pro spolupráci s vědeckými společnostmi, v Koordinační komisi pro zařazování pracovníků do nejvyššího kvalifikačního stupně a v Radě pro podporu účasti AV ČR na evropské integraci výzkumu a vývoje. Přehled aktuálního složení pomocných orgánů AV ČR je k dispozici na [webu AV ČR](#).

Archeologická evaluační komise AV ČR (AEK) se ve své činnosti zabývala analýzou plnění/neplnění závazků oprávněných organizací plynoucích z dohod o rozsahu a podmínkách provádění archeologických výzkumů uzavřených podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, a podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Na základě žádostí Ministerstva kultury ČR nebo žádostí oprávněných organizací se AEK vyjadřovala k žádostem o povolení k provádění archeologických výzkumů nebo prodloužení platnosti dohody dotčených oprávněných organizací. Na svých zasedáních AEK řešila nedodržování rozsahu územní působnosti stanovené dohodou o rozsahu a podmínkách provádění archeologických výzkumů uzavřenou s AV ČR některými oprávněnými organizacemi, a to zejména v souvislosti s jejich účastí na záchranných archeologických výzkumech prováděných na liniových stavbách. Dále monitorovala vývoj kolem zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a nového stavebního zákona. Předložila také Ministerstvu kultury ČR několik návrhů na zahájení řízení ve věci prohlášení archeologické lokality (nálezu) za nemovitou kulturní památku a zpracovala či monitorovala pro něj stanoviska ve věci prohlášení za nemovitou kulturní památku. Vyjadřovala se i k příslušným vládním materiálům v připomínkových řízeních.

Od dubna 2023 uzavřela AV ČR pět dohod o provádění archeologických výzkumů, a to s těmito oprávněnými organizacemi – ARCHEO Sever, o. p. s., Podřipským muzeem,

Syrakus, z. s., Muzeem Podkrkonoší v Trutnově, ZIP, o. p. s., a Univerzitou Hradec Králové.

Na návrh **Bytové komise AV ČR** se průběžně schvalovalo přidělení, prodloužení a ukončení nájmu dohodou startovacích a standardních bytů. Od dubna do listopadu 2023 byly projednány žádosti o přidělení dvanácti standardních bytů, sedmi startovacích bytů a jednoho bytu ve zvláštním režimu v souvislosti s humanitární krizí způsobenou ruskou agresí na Ukrajině.

Komise pro energetiku AV ČR diskutovala možnosti větrné energetiky, zabývala se současným stavem využívání energie větru, větrnou energetikou v budoucnosti, možnostmi a limity jejího využití, a to z pohledu mezinárodní perspektivy i v rámci ČR. Dalším diskutovaným tématem byl vývoj umísťování hlubinného úložiště jaderného odpadu v ČR v sociologické perspektivě.

Komise pro informační technologie AV ČR navrhla využít investiční a provozní prostředky na informační technologie v roce 2023 stejně jako v minulých letech prioritně na rozšiřování a modernizaci infrastruktury pevných i bezdrátových sítí AV ČR s důrazem na jejich kvalitnější zabezpečení. Byly poskytnuty prostředky také na podporu činnosti bezpečnostního týmu sítí AV ČR řešícího bezpečnostní incidenty v síti a pokračovala podpora průběžné modernizace infrastruktury eduID umožňující efektivnější využívání řady síťových služeb. Tento trend bude zřejmě pokračovat také v dalších letech.

Komise pro životní prostředí AV ČR (KŽP) se podílela na přípravě dokumentu „Pravidla pro zveřejňování výstupů Komise pro životní prostředí AV ČR“, který slouží k ustálení postupu příprav a zveřejňování výstupů z KŽP. Vychází ze Statutu KŽP, je doplněn o relevantní výstupy a informace a obsahuje i rozdělení odpovědnosti za dané úkony. Akademická rada jej schválila na svém zářijovém zasedání jako přílohu Statutu KŽP.

V dubnu 2023 spolupořádala KŽP seminář s názvem „Směřuje ČR k optimalizaci venkovního osvětlení? Pomůže nová norma k regulaci rušivého světla?“, který představil novou českou technickou normu „Omezování nežádoucích účinků venkovního osvětlení ČSN 36 0459“ a diskutoval další kroky pro vytvoření funkčního rámce ochrany nočního prostředí, přičemž jedním z nich by měla být i revize stávajícího znění normy. Vydala také stanovisko k novelizaci § 70 Zákona o ochraně přírody a krajiny (ZOPK) k účasti veřejnosti.

V říjnu 2023 se uskutečnil seminář o emisích spalovacích motorů, kde se diskutovala norma EURO 7 týkající se emisí motorových vozidel. Hovořilo se o přínosech a nedostacích navrhované verze emisní normy EURO 7.

Na prosinec 2023 je plánován seminář zabývající se ohňostrojí a pyrotechnikou a jejich zdravotními riziky.

Z podnětu **Majetkové komise AV ČR (MK)** projednávala Akademická rada žádosti pracovišť předkládané AV ČR jako zřizovateli za účelem udělení předchozích souhlasů v souvislosti s nakládáním s majetkem pracovišť ve smyslu zákona o veřejných výzkumných institucích. Šlo zejména o nákupy vědeckých přístrojů a zařízení pro účely hlavní činnosti pracovišť, nejčastěji pro potřebu II. vědní oblasti. Rovněž se řešilo uzavření smluv o zřízení služebností (zejména energetické a telekomunikační sítě), včetně smluv o smlouvách budoucích, schválil se vstup několika pracovišť do právnických osob typu „spolek“.

Z konkrétních projektů je třeba jmenovat především vydání souhlasu se založením spolku Prague.bio a doporučení vydat souhlasy k uzavření nezbytných dokumentů pro připravovanou rekonstrukci objektu Hybernská, která byla zahájena v červenci 2023. Také bylo možné po několika letech hledání vhodného kupce a vyjednávání podmínek udělit souhlas s prodejem 100% obchodního podílu Ústavu jaderné fyziky AV ČR ve firmě RadioMedic s.r.o., a sice Ústavu jaderného výzkumu Řež, a. s.

V červenci 2023 se podařilo dokončit převod objektu Washingtonova do vlastnictví Ústavu pro jazyk český AV ČR a zahájit kroky k zajištění jeho rekonstrukce. Akademická rada souhlasila i s nákupem několika nemovitostí v k. ú. Mušov – Římský vrch Pasohlávky pro Archeologický ústav AV ČR, Brno. Schválila také záměr směny pozemků ve vlastnictví Astronomického ústavu AV ČR s obcí Ondřejov s cílem scelit pozemky areálu ASÚ a zároveň převést historické infrastruktury a veřejně přístupné komunikace do vlastnictví města.

V souvislosti s plánovanými stavebními akcemi šlo o zajištění příslušných služebností s Městem Turnov a s Libereckým krajem pro připravovanou výstavbu nové budovy detašovaného pracoviště Ústavu fyziky plazmatu AV ČR TOPTEC Turnov a byl schválen i aktualizovaný záměr generální rekonstrukce areálů Biologického centra AV ČR, včetně výstavby nové budovy.

Ke zcela mimořádnému kroku došlo mezi Geologickým ústavem AV ČR a Ústavem struktury a mechaniky hornin AV ČR – z důvodů překrývání aktivit pracovišť AV ČR v oblasti studia fyzikálních vlastností hornin bude tento směr výzkumu s platností od 1. ledna 2024 centralizován v ÚSMH, přičemž unikátní soubor movitých a nemovitých věcí tvořících ucelenou infrastrukturu pro tento výzkum bude převeden z GLÚ na ÚSMH.

Aktuálně se připravuje založení spin-off společnosti za účelem komercializace výsledků výzkumné činnosti patentovaného způsobu výroby metanolu z metanu pomocí katalyzátoru (český patent č. 309441) a z něj odvozených patentů a patentových přihlášek Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR.

Rada pro nákladné přístroje AV ČR (RpNP) posoudila a doporučila k financování žádosti o podporu tří nákladných přístrojů. Zároveň budou financovány nákladné přístroje schválené již v předchozím období. Celkový objem požadovaných finančních prostředků na rok 2024, včetně dvou příspěvků na nákladné přístroje přecházejících z minulých let, činí cca 95 tis. Kč.

Rada pro využívání duševního vlastnictví AV ČR (RVDV) se zabývala v souladu se svými cíli především licencováním, možnostmi zakládání spin-off společností a ochranou duševního vlastnictví. Doporučila Akademické radě zvýšit samostatnost pracovišť při komercializaci výsledků výzkumu, při TZT a licenčních smlouvách. Stručný záznam přednášek a následných diskusí byl zpracován do informační brožurky, která se zaměřila na pravidla a tipy při licencování, doporučení k Open data – access source, zaměstnanecká a autorská díla ve vztahu k právům a odměnám, Dále se zaměřila na informace o udělování předchozího souhlasu zřizovatele k licencím a na účetní a daňový dohled na licencování. Příručka byla distribuována online na pracoviště AV ČR.

Rada pro akademická média a popularizaci AV ČR (RAMP) posoudila a doporučila k financování 24 návrhů projektů na zařazení do Programu podpory prezentace věd a výzkumu AV ČR. Akademické radě také doporučila návrh koncepčních úprav akademických periodik a návrh tvorby propagačních tiskovin o AV ČR (letáčky

o AV ČR a o budově AV ČR na Národní, informační brožura – vše v českém a anglickém jazyce).

Pracovní skupina pro právní analýzu postavení a činnosti AV ČR analyzovala Stanovy AV ČR ve vztahu k zákonu o AV ČR. S ohledem na jejich vznik v 90. letech minulého století doporučila, aby byly Stanovy revidovány a ve střednědobém horizontu byl připraven návrh úprav jak Stanov, tak zákona o AV ČR. Cílem je sestavit věcný záměr nové úpravy ke konci funkčního období této Akademické rady.

Organizační záležitosti

Akademická rada v daném období schválila zřízení **mezinárodních poradních sborů** Ústavu experimentální botaniky AV ČR a Psychologického ústavu AV ČR. S ohledem na skutečnost, že většina pracovišť již má ustavený mezinárodní poradní sbor a v roce 2021 byla převedena dotace na tuto činnost do DKRVO, Akademická rada podpořila návrh na zrušení stávající směrnice se zachováním evidence mezinárodních poradních sborů v KAV.

Kontrolní činnost

V souvislosti s plánovanými veřejnosprávními kontrolami projednala Akademická rada výsledky kontroly hospodaření a přijala příslušná opatření k nápravě zjištěných nedostatků za rok 2022 v Etnologickém ústavu AV ČR, Historickém ústavu AV ČR, Ústavu molekulární genetiky AV ČR a v Ústavu teoretické a aplikované mechaniky AV ČR.

Do povědomí veřejnosti se prostřednictvím médií dostala informace o provedeném interním auditu Kanceláře AV ČR. Akademická rada se výsledky auditu průběžně intenzivně zabývá – bezprostředně po zveřejnění auditu vydala na webu AV ČR stanovisko k těmto informacím a následně vypracovala podrobné stanovisko pro Ministerstvo financí. V současné době probíhají činnosti směřující k nápravě tam, kde je to relevantní, a to dle příkazu předsedkyně AV ČR k vypořádání připomínek interního auditu. Byla zřízena pracovní skupina pro analýzu postavení SSČ a vztahu mezi KAV a SSČ. Došlo i na úpravu organizačního řádu KAV a organizačního schématu tak, aby Odbor interního auditu a Odbor veřejnosprávní kontroly podléhal přímému řízení předsedy AV ČR.

Dne 15. listopadu 2023

Akademická rada AV ČR

Návrh usnesení Akademického sněmu

Akademický sněm

ve smyslu čl. 14 písm. e) Stanov Akademie věd ČR schvaluje (s připomínkami) předloženou Zprávu o činnosti Akademické rady AV ČR za období od LXI. zasedání Akademického sněmu AV ČR.

Ceny AV ČR

Cena Akademie věd ČR za mimořádné výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, kterých bylo dosaženo při řešení výzkumných úkolů podporovaných AV ČR, byla udělena těmto autorům a autorským týmům (kategorie A):

- Ing. Mgr. Jaroslavu Hlinkovi, Ph.D., navrženému Ústavem informatiky AV ČR, za vědecký výsledek: Modelování dynamiky epileptických záchvatů, s peněžitou odměnou 100 000 Kč;
- prof. RNDr. Danielu Růžkovi, Ph.D., navrženému Biologickým centrem AV ČR, za vědecký výsledek: Emergentní virové nákazy: od molekulární patogeneze po vývoj nových terapeutických možností, s peněžitou odměnou 100 000 Kč;
- doc. Dr. phil. Rudolfovi Kučerovi, Ph.D., a prof. PhDr. Otu Konrádovi, Ph.D., navrženým Masarykovým ústavem a Archivem AV ČR, za vědecký výsledek – monografii: Rudolf Kučera – O. Konrád, Paths out of the Apocalypse. Physical Violence in the Fall and Renewal of Central Europe, 1914-1922, Oxford – New York: Oxford University Press, 2022, 362 s. ISBN 978-0-19-289678-0, s peněžitou odměnou 150 000 Kč.

Cena Akademie věd ČR pro mladé vědecké pracovníky za vynikající výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací dosažené při řešení výzkumných úkolů podporovaných AV ČR nejdéle do dovršení věku 35 let (kategorie B), byla udělena:

- Mgr. Adéle Hladké, Ph.D., navržené Ústavem informatiky AV ČR, za vědecký výsledek: Detekce meziskupinových rozdílů na úrovni položek ve vícepoložkových měřeních, s peněžitou odměnou 50 000 Kč;
- Ing. Nikole Holubové, Ph.D., navržené Biologickým centrem AV ČR, za vědecký výsledek: Biologie a diverzita kryptosporidií ptáků, s peněžitou odměnou 50 000 Kč;
- Mgr. Martinu Zachovi, Ph.D., navrženému Filosofickým ústavem AV ČR, za vědecký výsledek: Komplementární teorie vědeckého modelování: Modelování mechanismů v nádorové imunologii, s peněžitou odměnou 50 000 Kč.

Cena předsedkyně Akademie věd ČR za propagaci nebo popularizaci výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (kategorie C), byla udělena:

- prof. Ing. Miloslav Šimkovi navrženému Biologickým centrem AV ČR, s peněžitou odměnou 200 000 Kč;
- dr. Ing. Jiřímu Kotkovi, FEng., dr. h. c., navrženému Radou pro akademická média a popularizaci AV ČR, s peněžitou odměnou 100 000 Kč;
- doc. PhDr. Martinu Jemelkovi, Ph.D., navrženému Masarykovým ústavem a Archivem AV ČR, s peněžitou odměnou 200 000 Kč.

Čestné medaile, pamětní medaile AV ČR a čestné oborové medaile

Čestné medaile, pamětní medaile AV ČR a čestné oborové medaile byly uděleny těmto osobnostem:

Čestná medaile AV ČR „De scientia et humanitate optime meritis“

- prof. Ing. Martinu Fuskovi, CSc. (Ústav organické chemie a biochemie AV ČR)
- Mgr. Jiřímu Holbovi, Ph.D. (Orientální ústav AV ČR)

Čestné oborové medaile

Čestná oborová medaile Ernsta Macha za zásluhy ve fyzikálních vědách

- Ing. Jiřímu Kamarádovi, CSc. (Fyzikální ústav AV ČR)
- prof. Ing. Jindřichu Musilovi, DrSc. (Fyzikální ústav AV ČR)
- RNDr. Antonínu Šimůnkovi, CSc. (Fyzikální ústav AV ČR)

Čestná oborová medaile Gregora Johanna Mendela za zásluhy v biologických vědách

- RNDr. Lubomíru Adamcovi, CSc., DSc. (Botanický ústav AV ČR)
- Dr. Pascalu Boireau, Ph.D., DVM (Animal Health Laboratory, Maison-Alfort, ANSES, Francie)

Čestná medaile Za zásluhy o Akademii věd České republiky

- doc. RNDr. Janě Pěkníkové, CSc. (Biotechnologický ústav AV ČR)
- prof. PhDr. Evě Semotanové, DrSc. (Historický ústav AV ČR)

Akademická prémie – Praemium Academiae

Akademická prémie – Praemium Academiae byla udělen těmto osobnostem:

- Mgr. Martinu Friákovi, Ph.D. (Ústav fyziky materiálů AV ČR)
- RNDr. Martinu Srncovi, Ph.D. (Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR)
- doc. RNDr. Petru Jehličkovi, Ph.D. (Etnologický ústav AV ČR)

Prémie Otto Wichterleho

Prémie Otto Wichterleho byly uděleny těmto osobnostem:

I. Oblast věd o neživé přírodě

- Ing. Petr Hauschwitz, Ph.D., MBA (Fyzikální ústav AV ČR)
- Ing. Filip Křížek, Ph.D. (Fyzikální ústav AV ČR)
- Ing. Tomáš Neuman, Ph.D. (Fyzikální ústav AV ČR)
- Ing. Andrea Školáková, Ph.D. (Fyzikální ústav AV ČR)
- Gwladys Steciuk, Ph.D. (Fyzikální ústav AV ČR)
- Ing. Veronika Brychová, Ph.D. (Ústav jaderné fyziky AV ČR)
- Giovanni Ceccio, Ph.D. (Ústav jaderné fyziky AV ČR)
- Ing. Michal Kamrádek, Ph.D. (Ústav fotoniky a elektroniky AV ČR)
- RNDr. Kateřina Novotná, Ph.D. (Ústav pro hydrodynamiku AV ČR)
- Mgr. Kamila Hrubanová, Ph.D. (Ústav přístrojové techniky AV ČR)
- RNDr. Jana Popová, Ph.D. (Ústav fyziky atmosféry AV ČR)

II. Oblast věd o živé přírodě a chemických vědách

- Mgr. Jan Hynek, Ph.D. (Ústav anorganické chemie AV ČR)
- Pamir Nag, Ph.D. (Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR)
- PharmDr. Eva Randárová, Ph.D. (Ústav makromolekulární chemie AV ČR)
- Mgr. Dominika Luptáková, Ph.D. (Mikrobiologický ústav AV ČR)
- RNDr. Jaroslav Semerád, Ph.D. (Mikrobiologický ústav AV ČR)
- Mgr. Kristýna Kárová, Ph.D. (Ústav experimentální medicíny AV ČR)
- RNDr. Marek Šmejkal, Ph.D. (Biologické centrum AV ČR)
- Ing. Stanislav Juráň, Ph.D. (Ústav výzkumu globální změny AV ČR)

III. Oblast humanitních a společenských věd

- Mgr. Aleš Kudrnáč, Ph.D. (Sociologický ústav AV ČR)
- PhDr. Tomáš Gecko, Ph.D. (Masarykův ústav a Archiv AV ČR)
- Mgr. Pavel Horák, Ph.D. (Etnologický ústav AV ČR)
- Mgr. Lukáš Lička, Ph.D. (Filosofický ústav AV ČR)
- Mgr. Jiří Dynda, Ph.D. (Slovanský ústav AV ČR)

Prémie Lumina quaeruntur

Prémii Lumina quaeruntur získaly tyto osobnosti:

- Ing. Jakub Vícha, Ph.D. (Fyzikální ústav AV ČR)
- RNDr. Karel Škoch, Ph.D. (Ústav anorganické chemie AV ČR)
- Dr. rer. nat. Gerrit Angst, Ph.D. (Biologické centrum AV ČR)
- Kateřina Chládková, Ph.D. (Psychologický ústav AV ČR)
- Davide Crippa, Ph.D. (Filosofický ústav AV ČR)